

Aan de leden Vaste Tweede Kamer Commissie
van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag, 1 februari 2018

Betreft: Algemeen Overleg Participatiewet
Referentie: LCR TK/18-0024/GvdM/ER

Den Haag, 1 februari 2018

Betreft: Algemeen Overleg over de Participatiewet
Referentie: LCR TK/18-0024/GvdM/ER

Geachte dames en heren,

Op 8 februari 2018 heeft u een algemeen overleg met de staatssecretaris SZW over de Participatiewet. Er staan zeer veel onderwerpen op de agenda, de Landelijke Cliëntenraad (LCR) vraagt uw speciale aandacht voor:

1. De effecten voor cliënten na drie jaar Participatiewet. Specifiek vragen we aandacht voor de positie van kwetsbare jongeren.
2. Het effect voor cliënten/werkenden bij introductie van loondispensatie.

Ad 1 De effecten voor cliënten na drie jaar Participatiewet

Op basis van wat de doelgroep van de Participatiewet meemaakt, kan de LCR niet tevreden zijn na drie jaar Participatiewet. De LCR leest dat gemeenten zich in het ervaringsonderzoek erg tevreden tonen over hun uitvoering van de Participatiewet, maar uit de ervaringsonderzoeken onder cliënten en werkgevers blijkt dat die tevredenheid onterecht is.

De LCR vindt in het algemeen dat er te weinig aandacht is voor de positie van de mensen in de Participatiewet. Dat de uitvoerder met de Participatiewet uit de voeten kan, wordt belangrijker gevonden dan wat mensen ermee opschieten. Ook werkgevers dragen dit lot.

Zij willen, net als de LCR een landelijke regeling voor de inzet van instrumenten voor het behoud van werk, omdat het nu een doolhof is. Het is per gemeente verschillend ingevuld en geregeld. Iedere gemeente zijn eigen regeling voor de inzet van jobcoaches. Iedere arbeidsmarktregio zijn eigen systeem voor loonwaarde meting, iedere gemeente zijn eigen manier voor het vaststellen en uitkeren van de loonkostensubsidie.

Alleen de roep van werkgevers om LKS te vervangen door loondispensatie is gehoord en wordt gehonoreerd. Het lijkt erop dat de problemen waar cliënten in de Participatiewet tegenaan lopen niet belangrijk zijn en de staatssecretaris biedt voor hen dan ook bijzonder weinig stippen op de horizon.

De LCR hoort en ziet, mede op basis van de ervaringsonderzoeken van cliënten en werkgevers, dat:

- Jonggehandicapten door UWV worden afgewezen voor Wajong 2015, maar hun gemeente ziet nu en op termijn geen mogelijkheden tot arbeidsparticipatie. Zij hebben een arbeidsplicht en zijn daarom aangewezen op de Participatiewet, maar de gemeente ondersteunt hen niet naar werk, omdat zij geen mogelijkheden ziet of wil zien. De cliënt kan hier weinig tegen inbrengen.
- Mensen met een beperkte belastbaarheid en een beperkt arbeidsvermogen hebben wel een werkplicht, maar geen recht op begeleiding naar en ondersteuning op het werk. Gemeenten bieden geen ondersteuning, omdat zij de kosten niet vinden opwegen tegen de lagere uitkeringslasten. Het inverdieneffect op de uitkering is te gering om de kosten voor instrumenten te compenseren. Bij de cliënten die wel ondersteuning krijgen is de inzet van jobcoaching vaak te beperkt. De gemeente draagt onvoldoende zorg voor een aansluitende ondersteuning. Er valt een gat tussen Wajong 2015 en de Participatiewet. De jonggehandicapte krijgt wel een lagere uitkering om hem te prikkelen te gaan werken maar de gemeente biedt geen ondersteuning om ook daadwerkelijk aan het werk te komen.
- Mensen die geen uitkering of een ANW-uitkering worden vrijwel nooit ondersteund door de gemeente, of zelfs uitgesloten van deze ondersteuning. Hier is voor de gemeente geen financiële eer te behalen. Daar waar de wet overloopt van prikkels die de cliënt met een uitkering moeten aanzetten om aan het werk te gaan, worden gemeenten pervers geprikkeld om mensen ondersteuning te weigeren. Uitgangspunt moet zijn: heeft iemand ondersteuning nodig om te kunnen werken. En niet wat levert het mij op als gemeente.
- Mensen op de wachtlijst WSW zouden voorrang krijgen in het kader van de banenafpraak, maar zijn vrijwel niet aan het werk geholpen. Afspraken worden niet nagekomen, er is aan de mensen een worst voorgehouden. Dit geldt voor alle betrokkenen, dus ook voor mensen met een UWV uitkering.
- Mensen worden onvoldoende geïnformeerd over hun mogelijkheden binnen de Participatiewet. Over de regelingen waar zij voordeel bij hebben, bijvoorbeeld de vrijlatingsregeling voor mensen met een urenbeperking, wordt vrijwel nooit gecommuniceerd. Het is een mensenrecht om goed geïnformeerd te worden over wat wetgeving je kan bieden. Gemeenten laten dit na.
- Werkvoorzieningen enz. om de arbeidsplek toegankelijk te maken en werk te kunnen behouden zijn onhelder geregeld.
- Gemeenten zijn niet in staat zijn werkgevers goed en eenduidig te bedienen, waardoor de mogelijkheden voor mensen met een beperking om aan het werk te gaan, verloren gaan. Terwijl er wel een werkplicht voor uitkeringsgerechtigden is en financiële prikkels om aan het werk te moeten gaan.
- Beschut werk moeizaam van de grond kwam omdat gemeenten het te duur vonden. Hetgeen ertoe heeft geleid dat de wet is aangepast en gemeenten nu verplicht zijn beschut werk uit te voeren.

De LCR constateert dat:

1. De verhouding gemeente met de burger/cliënt onevenwichtig is.
2. Gemeenteraden onvoldoende opkomen voor deze kwetsbare burgers.
3. De stem van cliënten sterk is afgezwakt door de wijze waarop gemeenten cliëntenparticipatie vormgeven. Cliënten niet in staat worden gesteld om tegenmacht te leveren. Waardoor onvoldoende of niet wordt getoetst wat het effect van het (uitvoerings-)beleid is op de mensen waarvoor dat beleid is gemaakt.
4. Mensen met hun vragen rond werk en inkomen niet of nauwelijks terecht kunnen bij een onafhankelijke cliëntondersteuner. Gemeenten blijven ernstig in gebreke bij het inrichten van onafhankelijke cliëntondersteuning. Daarmee is de autonomie van cliënten en hun zelfredzaamheid in het geding.
5. Er een te groot beroep op de zelfredzaamheid van cliënten in de Participatiewet is gedaan.

Wij verzoeken u zorg te dragen dat:

1. De positie van de cliënt, ook NUGgers in de Participatiewet wordt versterkt.
2. Cliëntenparticipatie ook daadwerkelijk cliëntenparticipatie is, zodat cliënten in staat zijn tegenmacht te leveren (zoals wel in het onderwijs gebeurt).
3. De kwaliteit van de uitvoering wordt verbeterd door het opnemen van een kwaliteitsparagraaf in de Participatiewet.

Kwetsbare jongeren

Uit het 18-/18+ onderzoek van de inspectie SZW blijkt dat, ook na drie jaar, gemeenten jongeren die uit de jeugdzorg komen en zijn aangewezen op ondersteuning niet goed helpen. Ook blijkt dat de verplichte zoekperiode voor jongeren er nog steeds toe leidt dat kwetsbare jongeren tussen wal en schip vallen en hen ten onrechte inkomensondersteuning en ondersteuning naar werk wordt onthouden.

De LCR is van mening dat de rechtspositie van kwetsbare jongeren versterkt moet worden. Dit kan eenvoudig door een bepaling op te nemen dat kwetsbare jongeren uit de jeugdzorg met een plan om zelfstandig te wonen, ook in staat gesteld moet worden om zelfstandig te gaan wonen. En dus een verhoogde bijstandsuitkering dienen te krijgen. Tevens stelt de LCR voor de verplichte zoekperiode voor jongeren uit de wet te schrappen. De wet biedt afdoende ruimte voor de gemeente om jongeren die weigeren mee te werken aan het behalen van een startkwalificatie of het verkrijgen van werk te sanctioneren.

De LCR vraagt u zorg te dragen dat:

1. De verplichte vier weken zoekperiode voor jongeren wordt afgeschaft.
2. Jongeren die na de jeugdzorg zelfstandig moeten wonen (al of niet met begeleiding) recht hebben op een verhoogde uitkering zodat ze ook daadwerkelijk zelfstandig kunnen gaan wonen.
3. Gemeenten werk gaan maken van het naleven van het VN-verdrag voor mensen met een beperking.

Ad 2 Het effect voor cliënten/werkende bij de introductie van loondispensatie

In het regeerakkoord hebben wij gelezen dat het kabinet voornemens is LKS te vervangen door loondispensatie. De LCR is geen voorstander van loondispensatie, maar ziet ook al langer met lede ogen dat voor mensen die parttime werken met LKS, werken niet loont.

We zijn dan ook bereid mee te denken over een oplossing voor jonggehandicapten die niet in staat zijn het WML te verdienen als gevolg van een lagere loonwaarde of een urenbeperking.

Daarbij gelden voor de LCR de volgende uitgangspunten:

1. Werkende jonggehandicapten die onder de Participatiewet, Oude regeling Wajong of nieuwe regeling Wajong vallen hebben eenzelfde systeem voor het aanvullen van hun gedispenseerde loon of deeltijd loon als gevolg van een medische urenbeperking;
2. Er worden pensioenrechten en sociale verzekeringsrechten opgebouwd;
3. Maandelijks één inkomen (een geldstroom);
4. Jonggehandicapten die naar vermogen werken (voltijd werkenden met een lagere loonwaarde en medewerkers met een medische uren beperking, die voor hun maximale uren werken, ontvangen voltijds WML per maand;
5. Extra's boven op het maandelijkse loon zoals bonussen, winstdeling, dertiende maand, eindejaarsuitkering enzovoorts mogen door de werknemer worden behouden (worden niet verrekend met de uitkering).

De overheid garandeert bovenstaande via aanpassingen in de Participatiewet en Wajong zodat mensen die het WML niet kunnen verdienen, hetzelfde worden beloond.

De LCR komt tot deze keuze, omdat uit onderzoek blijkt dat voor mensen die het WML niet kunnen verdienen dat in veel gevallen levenslang geldt (zij zullen nooit in staat zijn het WML te verdienen). Van de Wajongers die met loondispensatie is gestart, verdient 91% na drie jaar nog steeds minder dan het WML.

Mensen die een urenbeperking kunnen niet meer uren werken dan hun belastbaarheid zij kunnen dan ook maar beperkt een hoger inkomen verwerven.

Een inclusieve arbeidsmarkt en toepassing van het VN-verdrag betekent dat werknemers met een arbeidshandicap ook een pensioen moeten kunnen opbouwen en kunnen profiteren van het arbeidsforfait.

De LCR ziet grote praktische uitvoeringsbezwaren aan loondispensatie voor de werknemers die het WML niet kunnen verdienen. Het ontvangen van twee inkomens, een deel loon en een deel aanvulling, betekent dat:

Werknemers elke maand hun loonstrook moeten aanleveren (vergeten zij dat, dan heeft dat grote gevolgen, hoge boetes voor het niet nakomen van de informatieplicht);

Bij wisselende inkomsten uit arbeid ondervinden zij de nadelige gevolgen van de ingewikkeldheid van de verrekening van inkomsten uit arbeid en uitkering. Hetgeen ertoe leidt dat een werknemer de ene maand inkomen te kort komt of de andere te veel krijgt. Hetgeen resulteert in terugvorderingen, met alle gevolgen van dien.

Uit vele gesprekken met werkgevers blijkt dat de werkgevers indirect ook worden belast met de nadelige gevolgen van loondispensatie. Hun werknemers snappen niet hoe het met al die verrekeningen zit en waarom ze elke maand een ander inkomen hebben (doordat de berekening van de loonaanvulling achter de feiten aanloopt). Hun werkgever kan ze dat ook niet uitleggen. Verrekeningen leiden ertoe dat er grote schommelingen in het maandelijks inkomen ontstaan, waar iemand met een laag inkomen zijn

bestedingsgedrag niet of nauwelijks op kan aanpassen, zodat ernstige financiële problemen ontstaan.

De LCR ziet mogelijkheden om de verrekening van uitkering met inkomsten uit werk anders te organiseren. Daartoe hebben we een eerste uitwerking op hoofdlijnen gemaakt. Deze treft in de bijlage bij deze brief aan. Wij stellen voor dat in een in te richten backoffice inkomsten uit arbeid en de aanvullende uitkering worden samengebracht en vervolgens in een maandelijks stabiel inkomen wordt uitbetaald aan de werknemer. Deze backoffice de schommelingen van inkomsten opvangt.

Tot slot verzoekt de LCR u zorg te dragen dat:

De invoering van loondispensatie geen nadelige gevolgen voor werknemers heeft met betrekking tot inkomensschommelingen en verhoging administratieve lasten. Werken altijd loont en werknemers tenminste een inkomen op het niveau van het WML gaan ontvangen.

De LCR wenst u een goed algemeen overleg en hoopt dat u aandacht wilt besteden aan de door ons aangedragen punten.

Mocht u vragen hebben of nadere informatie willen over ons voorstel dan horen wij dat graag.

Met vriendelijke groet,

Gerrit van der Meer
Voorzitter

Samenstelling Landelijke Cliëntenraad

- **Landelijke cliëntenorganisaties:** Vakcentrale voor Professionals/ Christelijk Nationaal Vakverbond (VCP/CNV), Ieder(in) (2 zetels voor het netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte), Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO), Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV, publieke sector), Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV, private sector), Vertegenwoordiger organisaties van Minderheden (SMN, IOT), MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid.
- **Vertegenwoordigers van cliëntenraden:** cliëntenraden SVB en UWV.
- **Vertegenwoordigers van de gemeentelijke cliëntenparticipatie:** Mobility, cliëntenraden G4, vertegenwoordiger dak- en thuislozen.